

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΤΑΞΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Σε ένα προηγούμενο άρθρο στο οποίο αναπτύξαμε ορισμένες θεμελιώδεις θεωρητικές έννοιες, δείξαμε ότι όχι μόνο δεν υπάρχει καμία αντίφαση στο γεγονός του ότι το πολιτικό κόμμα της εργατικής τάξης, το απαραίτητο όργανο των αγώνων για την απελευθέρωση αυτής της τάξης, περιλαμβάνει στις γραμμές του μονάχα ένα μέρος, μια μειοψηφία, της τάξης, αλλά δείξαμε, επίσης, ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για μια τάξη ως ιστορικό κίνημα χωρίς την ύπαρξη ενός κόμματος που έχει μια σαφή συνείδηση αυτού του κινήματος και των σκοπών του και το οποίο τίθεται στην πρωτοπορία αυτού του κινήματος μέσα στην πάλη.

Μια πιο λεπτομερής εξέταση των ιστορικών καθηκόντων της εργατικής τάξης μέσα στην επαναστατική της πορεία, τόσο πριν όσο και μετά την ανατροπή της εξουσίας των εκμεταλλευτών, δεν μπορεί παρά να επιβεβαιώσει την επιτακτική αναγκαιότητα ενός πολιτικού κόμματος που πρέπει να κατευθύνει όλο τον αγώνα της εργατικής τάξης.

Για να δώσουμε μια σαφή και χειροπιαστή ιδέα της τεχνικής αναγκαιότητας του κόμματος θα πρέπει *πρώτα* να εξετάσουμε -ακόμη κι αν αυτό φαίνεται παράλογο- τα καθήκοντα που το προλεταριάτο πρέπει να εκπληρώσει *αφότου* έρθει στην εξουσία και *αφότου* αποσπάσει βίαια τον έλεγχο της κοινωνικής μηχανής από την αστική τάξη.

Αφού αποκτήσει τον έλεγχο του κράτους, το προλεταριάτο πρέπει να αναλάβει σύνθετες λειτουργίες. Εκτός από το να αντικαταστήσει την αστική τάξη στη διεύθυνση και τη διαχείριση των δημοσίων υποθέσεων αυτό πρέπει να δημιουργήσει έναν εντελώς νέο και διαφορετικό διοικητικό και κυβερνητικό μηχανισμό με πάρα πολύ πιο σύνθετους

στόχους από αυτούς που περιλαμβάνει σήμερα η "τέχνη της διακυβέρνησης". Αυτές οι λειτουργίες απαιτούν την αυστηρή πειθαρχία των ατόμων που είναι ικανά να εκτελούν διάφορες λειτουργίες, να μελετούν ποικίλα προβλήματα και να εφαρμόζουν ορισμένα κριτήρια στους διαφόρους τομείς της συλλογικής ζωής: αυτά κριτήρια απορρέουν από τις γενικές επαναστατικές αρχές και αντιστοιχούν στην αναγκαιότητα που εξαναγκάζει την προλεταριακή τάξη να διαρρήξει τους δεσμούς της με το παλαιό καθεστώς για να δημιουργήσει νέες κοινωνικές σχέσεις.

Θα ήταν κεφαλαιώδες λάθος το να πιστεύει κανείς ότι ένας τέτοιος βαθμός προετοιμασίας και εξειδίκευσης θα μπορούσε να επιτευχθεί απλώς και μόνο με την οργάνωση των εργατών σε επαγγελματική βάση, σύμφωνα με τις παραδοσιακές τους λειτουργίες μέσα στο παλαιό καθεστώς. Το καθήκον μας δεν είναι να εξαλείψουμε τη συνεισφορά της τεχνικής ικανότητας με την οποία προηγουμένως παρείχε ο καπιταλιστής ή στοιχεία που βρίσκονταν κοντά σε αυτόν για να τα αντικαταστήσουμε από εργοστάσιο σε εργοστάσιο με την εκπαίδευση και την πείρα των καλύτερων εργατών. Πρέπει, απεναντίας, να αντιμετωπίσουμε καθήκοντα πολύ περισσότερο σύνθετης φύσεως που απαιτούν μια σύνθεση πολιτικής, διοικητικής και στρατιωτικής προετοιμασίας. Μια τέτοια προετοιμασία που θα αντιστοιχεί ακριβώς σε ορισμένα σαφή ιστορικά καθήκοντα της προλεταριακής επανάστασης μπορεί να εγγυηθεί μόνο το πολιτικό κόμμα. Στην πραγματικότητα, το πολιτικό κόμμα είναι ο μόνος οργανισμός που κατέχει, αφενός, μια γενική ιστορική αντίληψη της επαναστατικής διαδικασίας και των απαιτήσεών της και, αφετέρου, μια αυστηρή οργανωτική πειθαρχία που εξασφαλίζει την πλήρη υπαγωγή όλων των ιδιαίτερων λειτουργιών της στον τελικό γενικό σκοπό της τάξης.

Το κόμμα είναι ένα σύνολο ανθρώπων που έχουν την ίδια γενική αντίληψη για την εξέλιξη της ιστορίας, που έχουν μια σαφή αντίληψη του τελικού σκοπού της τάξης που εκπροσωπούν και που έχουν ετοιμάσει εκ των προτέρων ένα σύστημα λύσεων στα ποικίλα προβλήματα τα οποία το προλεταριάτο θα αντιμετωπίσει όταν αυτό γίνει η άρχουσα τάξη. Γι' αυτόν τον λόγο η εξουσία της τάξης μπορεί να είναι μονάχα η εξουσία του κόμματος. Ύστερα από αυτές τις σύντομες σκέψεις, τις οποίες θα μπορούσε να επιβεβαιώσει με πρόδηλο τρόπο ακόμη και μια επιφανειακή μελέτη της Ρωσικής Επανάστασης, θα εξετάσουμε τώρα τη φάση που προηγείται της ανόδου του προλεταριάτου στην εξουσία για να καταδείξουμε ότι η επαναστατική δράση της τάξης κατά της αστικής εξουσίας μπορεί να είναι μόνο η δράση του κόμματος.

Κατ' αρχάς, είναι ολοφάνερο ότι το προλεταριάτο δεν θα ήταν αρκετά ώριμο για να αντιμετωπίσει τα εξαιρετικά δύσκολα προβλήματα της περιόδου της δικτατορίας του, εάν το όργανο που είναι απαραίτητο για να λύσει αυτά τα προβλήματα, το κόμμα, δεν έχει αρχίσει πολύ πρωτύτερα να συγκροτεί το σώμα της θεωρίας του και των εμπειριών του.

Το κόμμα είναι το απαραίτητο όργανο κάθε ταξικής δράσης, ακόμη κι αν λάβουμε υπόψη τις άμεσες ανάγκες των αγώνων, οι οποίοι πρέπει να κορυφωθούν με την επαναστατική ανατροπή της αστικής τάξης. Στην πραγματικότητα, δεν μπορούμε να μιλάμε για μια γνήσια ταξική δράση - δηλαδή, μια δράση που πάει πέρα από τα επαγγελματικά συμφέροντα και τα άμεσα συμφέροντα- χωρίς να υπάρχει η δράση του κόμματος.

Βασικά, το καθήκον του προλεταριακού κόμματος μέσα στην ιστορική διαδικασία παρουσιάζεται ως εξής.

Σε όλους τους καιρούς οι οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις της καπιταλιστικής κοινωνίας είναι αφόρητες για τους προλετάριους, οι οποίοι, κατά συνέπεια, ωθούνται στο να προσπαθούν να τις υπερβούν. Μέσα από πολύπλοκες εξελίξεις τα θύματα αυτών των σχέσεων οδηγούνται στο να συνειδητοποιήσουν ότι, μέσα στον ενστικτώδη τους αγώνα κατά των δεινών και των στερήσεων που είναι κοινά σε ένα πλήθος ανθρώπων, τα ατομικά μέσα δεν επαρκούν. Έτσι, ωθούνται στο να πειραματιστούν με συλλογικές μορφές δράσης προκειμένου να αυξήσουν, διαμέσου της σύμπραξής τους, την έκταση της επιρροής τους πάνω στις κοινωνικές συνθήκες που τους επιβάλλονται. Όμως, η αλληλουχία αυτών των εμπειριών, σε όλη την πορεία της εξέλιξης της σημερινής καπιταλιστικής κοινωνικής μορφής, οδηγεί αναπόδραστα στο συμπέρασμα ότι οι εργάτες δεν θα αποκτήσουν καμία επιρροή πάνω στην τύχη τους αν δεν ενώσουν τις προσπάθειές τους πέρα από τα πλαίσια των τοπικών, εθνικών και επαγγελματικών συμφερόντων, και αν δεν επικεντρώσουν αυτές τις προσπάθειες σε ένα μεγαλεπήβολο και αυτοτελή στόχο ο οποίος πραγματοποιείται με την ανατροπή της πολιτικής εξουσίας της αστικής τάξης. Αυτό συμβαίνει επειδή όσο ο σημερινός πολιτικός μηχανισμός παραμένει σε ισχύ, η λειτουργία του θα είναι να εκμηδενίζει όλες τις προσπάθειες της προλεταριακής τάξης να γλιτώσει από την καπιταλιστική εκμετάλλευση.

Οι πρώτες ομάδες προλετάριων που φθάνουν σε αυτή τη συνειδητοποίηση είναι αυτοί που παίρνουν μέρος στα κινήματα των ταξικών τους συντρόφων οι οποίοι, μέσω μιας κριτικής ανάλυσης των προσπαθειών τους, των αποτελεσμάτων τους, των λαθών και των απογοητεύσεών τους, φέρνουν έναν ολοένα αυξανόμενο αριθμό προλετάριων στο πεδίο του κοινού και τελικού αγώνα, που είναι ο αγώνας για την εξουσία, ο οποίος είναι ένας αγώνας πολιτικός, ένας αγώνας επαναστατικός.

Έτσι, αρχικά ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός εργατών πείθεται ότι μονάχα ο τελικός επαναστατικός αγώνας μπορεί να λύσει το πρόβλημα των συνθηκών διαβίωσής τους. Ταυτόχρονα, υπάρχουν ολοένα και περισσότεροι που είναι έτοιμοι να δεχθούν τα αναπόφευκτα βάσανα και τις θυσίες του αγώνα και είναι έτοιμοι να τεθούν επικεφαλής των μαζών που εξωθούνται σε εξέγερση από τα δεινά τους προκειμένου να χρησιμοποιήσουν ορθολογικά τις προσπάθειές τους για να εξασφαλίσουν την πλήρη αποτελεσματικότητά τους.

Το απαραίτητο καθήκον του κόμματος, επομένως, παρουσιάζεται με δύο τρόπους: κατ' αρχάς, ως παράγοντας της συνείδησης και, κατόπιν, ως παράγοντας της βούλησης. Το πρώτο απορρέει από τη θεωρητική αντίληψη της επαναστατικής διαδικασίας, που πρέπει να είναι κοινή σε όλους τους υποστηρικτές του, ενώ το δεύτερο επιφέρει μια αυστηρή πειθαρχία η οποία εξασφαλίζει τον συντονισμό και, άρα, την επιτυχία της δράσης.

Προφανώς, αυτή η ενίσχυση των ταξικών ενεργειών ποτέ δεν ήταν και ποτέ δεν μπορεί να είναι μια βαθμιαία και αδιάπτωτη διαδικασία. Υπάρχουν σταματήματα, πισωγυρίσματα και διαλείμματα. Τα προλεταριακά κόμματα συχνά χάνουν τα ουσιώδη χαρακτηριστικά που έχουν αποκτήσει κατά την πορεία της διαμόρφωσής τους και την ικανότητά τους να εκπληρώσουν τα ιστορικά τους καθήκοντα. Γενικά, κάτω από την επίδραση ιδιαίτερων φαινομένων του καπιταλιστικού κόσμου, τα κόμματα συχνά εγκαταλείπουν τον κύριο ρόλο τους, ο οποίος είναι να συγκεντρώνουν και να κατευθύνουν τις ωθήσεις που προέρχονται από την κίνηση διαφόρων ομάδων και να τις στρέφουν προς τον μοναδικό τελικό σκοπό της επανάστασης. Τέτοιου είδους κόμματα ικανοποιούνται με άμεσες και πρόσκαιρες λύσεις. Κατά συνέπεια, εκφυλίζονται ως προς τη θεωρία και την πράξη τους μέχρι το σημείο να αποδέχονται ότι το προλεταριάτο μπορεί να βρει συνθήκες επωφελούς

ισορροπίας μέσα στο καπιταλιστικό καθεστώς και υιοθετούν πολιτικούς στόχους που είναι άμεσοι και επί μέρους, βαδίζοντας έτσι προς την ταξική συνεργασία.

Αυτά τα φαινόμενα εκφυλισμού έφθασαν στο απόγειό τους στον Μεγάλο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ύστερα από αυτό ακολούθησε μια περίοδος υγιούς αντίδρασης: τα ταξικά κόμματα που εμπνέονται από επαναστατικές κατευθύνσεις -και είναι τα μόνα αληθινά ταξικά κόμματα- ανασυγκροτήθηκαν σε ολόκληρο τον κόσμο και οργανώθηκαν μέσα στην Τρίτη Διεθνή, της οποίας η θεωρία και η δράση είναι ρητά επαναστατικές και "μαξιμαλιστικές".

Έτσι, σε αυτή την περίοδο όπου όλα δείχνουν ότι θα είναι κρίσιμη, μπορούμε να δούμε ξανά ένα κίνημα επαναστατικής ενοποίησης των μαζών και οργάνωσης των δυνάμεών τους για την τελική επαναστατική δράση. Όμως, για μια ακόμη φορά, αυτή η κατάσταση, η οποία δεν διαθέτει διόλου την απλότητα ενός κανόνα, θέτει δύσκολα προβλήματα τακτικής, δεν εξαιρεί επί μέρους ή ακόμη και σοβαρές αποτυχίες και εγείρει ζητήματα που εξάπτουν έντονα τους αγωνιστές της παγκόσμιας επαναστατικής οργάνωσης.

Τώρα που η νέα Διεθνής έχει συστηματοποιήσει το πλαίσιο της θεωρίας της θα πρέπει ακόμη να χαράξει ένα γενικό σχέδιο των τακτικών της μεθόδων. Σε διάφορες χώρες μια σειρά ζητημάτων έχουν ανακύψει από το κομμουνιστικό κίνημα και από τα τακτικά προβλήματα που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη. Από τη στιγμή που έχει γίνει αποδεκτό ότι το πολιτικό κόμμα είναι το απαραίτητο όργανο της επανάστασης, από τη στιγμή που δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης το ότι το κόμμα μπορεί μόνο να είναι μια μερίδα της τάξης (και αυτό το ζήτημα έχει ξεκαθαριστεί στις θεωρητικές αποφάσεις του

Δευτέρου Παγκοσμίου Συνεδρίου, οι οποίες αποτέλεσαν το σημείο εκκίνησης του προηγούμενου άρθρου), τότε μένει να λυθεί το ακόλουθο πρόβλημα: πρέπει να γνωρίζουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια πόσο μεγάλη πρέπει να είναι η οργάνωση του κόμματος και ποια σχέση πρέπει αυτή να έχει με τις μάζες που οργανώνει και καθοδηγεί.

Εδώ υπάρχει -ή λέγεται ότι υπάρχει- μια τάση που επιθυμεί να έχει "μικρά κόμματα" απολύτως αμιγή και που σχεδόν θα της άρεσε να αποφεύγει την επαφή με τις μεγάλες μάζες κατηγορώντας τις ότι διαθέτουν λιγότερη επαναστατική συνείδηση και μικρότερες ικανότητες. Αυτή η τάση έχει επικριθεί αυστηρά και ορίζεται ως αριστερός οπορτουνισμός. Αυτή η ταμπέλα, ωστόσο, μας φαίνεται ότι είναι περισσότερο δημαγωγική παρά τεκμηριωμένη. Αυτή θα πρέπει να ισχύει περισσότερο γι' αυτές τις τάσεις που αρνούνται τον ρόλο του πολιτικού κόμματος και διατείνονται ότι οι μάζες μπορούν να οργανωθούν σε πλατειά κλίμακα για την επανάσταση διαμέσου καθαρά οικονομικών και συνδικαλιστικών μορφών οργάνωσης.

Αυτό με το οποίο πρέπει, επομένως, να ασχοληθούμε είναι μια βαθύτερη εξέταση της σχέσης μεταξύ των μαζών και του κόμματος. Έχουμε δει ότι το κόμμα δεν είναι παρά μονάχα μια μερίδα της εργατικής τάξης. Πώς πρέπει, όμως, να ορίσουμε αριθμητικά αυτή τη μερίδα; Για 'μάς αυτό αποτελεί τεκμήριο ενός βολονταριστικού λάθους και, κατά συνέπεια, ενός τυπικά αντιμαρξιστικού "οπορτουνισμού" (και σήμερα οπορτουνισμός δεν μπορεί να σημαίνει παρά αίρεση): είναι η αξίωση να καθιερωθεί μια αριθμητική σχέση ως ένας *a priori* οργανωτικός κανόνας, δηλαδή να λέμε ότι για να καθιερωθεί ένα κομμουνιστικό κόμμα πρέπει να έχει μέσα στις γραμμές του, είτε ως υποστηρικτές του, έναν ορισμένο αριθμό εργατών που είναι μεγαλύτερος ή μικρότερος από ένα ορισμένο ποσοστό της προλεταριακής μάζας.

Θα ήταν γελοίο λάθος να κρίνουμε τη διαδικασία της διαμόρφωσης κομμουνιστικών κομμάτων, η οποία πραγματοποιείται διαμέσου διασπάσεων και συγχωνεύσεων, σύμφωνα με ένα αριθμητικό κριτήριο, δηλαδή περικόπτοντας το μέγεθος των κομμάτων που είναι πολύ μεγάλα και αυξάνοντας με το ζόρι την αριθμητική δύναμη των κομμάτων που είναι πολύ μικρά. Θα ήταν σαν μην είχε γίνει καταληπτό ότι αυτή η διαδικασία διαμόρφωσης πρέπει, απεναντίας, να διέπεται από ποιοτικούς και πολιτικούς κανόνες και ότι αυτή εξελίσσεται κατά μέγα μέρος διαμέσου των διαλεκτικών επιπτώσεων της ιστορίας. Αυτό δεν μπορεί να προσδιοριστεί από οργανωτικούς κανόνες που διατείνονται ότι τα κόμματα θα πρέπει να περνούν μέσα από ένα καλούπι ώστε να βγαίνουν με τις διαστάσεις που θεωρούνται επιθυμητές και κατάλληλες.

Αυτό που μπορούμε να θέσουμε ως αδιαμφισβήτητη βάση σε μια τέτοια συζήτηση για την τακτική είναι ότι είναι προτιμότερο τα κόμματα να είναι αριθμητικά όσο γίνεται μεγαλύτερα και ότι αυτά πρέπει να κατορθώνουν να προσελκύουν γύρω τους τα πιο πλατιά στρώματα των μαζών. Κανένας κομμουνιστής δεν διατύπωσε ποτέ ως αρχή ότι ένα κομμουνιστικό κόμμα πρέπει να αποτελείται από έναν μικρό αριθμό ανθρώπων κλεισμένων σε έναν γυάλινο πύργο πολιτικής αγνότητας. Είναι αναμφίβολο ότι η αριθμητική δύναμη του κόμματος και ο ενθουσιασμός του προλεταριάτου που συσπειρώνεται γύρω από το κόμμα αποτελούν ευνοϊκούς επαναστατικούς όρους και αποτελούν πρόδηλες ενδείξεις της ωριμότητας της ανάπτυξης των προλεταριακών ενεργειών και κανένας δεν θα μπορούσε να μην επιθυμεί τα κομμουνιστικά κόμματα να μην προοδεύουν κατ' αυτόν τον τρόπο.

Επομένως, δεν υπάρχει καμία προκαθορισμένη ή προσδιορίσιμη αριθμητική σχέση μεταξύ των κομματικών μελών και της μεγάλης μάζας των εργατών. Εφόσον είναι εμπεδωμένο ότι το κόμμα αναλαμβάνει τον ρόλο του ως μειοψηφία της τάξης, το ερώτημα για το εάν αυτή πρέπει να

είναι μεγάλη ή μικρή είναι άκρατος σχολαστικισμός. Είναι βέβαιο ότι όσο οι αντιθέσεις και οι εγγενείς αντιφάσεις της καπιταλιστικής κοινωνίας, από τις οποίες προέρχονται οι επαναστατικές τάσεις, βρίσκονται μονάχα στο πρώτο στάδιο της ανάπτυξης τους, όσο η επανάσταση φαίνεται να είναι πολύ μακριά, τότε πρέπει αναμένουμε την ακόλουθη κατάσταση: το ταξικό κόμμα, το κομμουνιστικό κόμμα, θα αποτελείται αναγκαστικά από μικρές πρωτοπόρες ομάδες που έχουν μια ειδική ικανότητα να κατανοούν την ιστορική προοπτική και ότι αυτό το τμήμα των μαζών που θα τις καταλαβαίνει και θα τις ακολουθεί δεν μπορεί να είναι πολύ μεγάλο. Ωστόσο, όταν η επαναστατική κρίση γίνει επικείμενη, όταν οι αστικές σχέσεις παραγωγής γίνονται όλο και περισσότερο ανυπόφορες, το κόμμα θα δει μια αύξηση των μελών και της δημοτικότητάς του μέσα στο προλεταριάτο.

Αν η σημερινή περίοδος είναι επαναστατική, πράγμα για το οποίο όλοι οι κομμουνιστές είναι απολύτως πεπεισμένοι, έπεται ότι πρέπει να έχουμε μεγάλα κόμματα που ασκούν μια ισχυρή επίδραση σε πλατιά τμήματα του προλεταριάτου σε κάθε χώρα. Όμως, όπου αυτός ο στόχος δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί, παρά τα αδιαμφισβήτητα τεκμήρια της κρίσης και του επικείμενου ξεσπάσμάτος της, οι αιτίες αυτής της ανεπάρκειας είναι πολύ σύνθετες. Επομένως, θα ήταν άκρως επιπόλαιο να συμπεράνουμε ότι το κόμμα, όταν είναι πολύ μικρό και με μικρή επιρροή, πρέπει τεχνητά να διευρυνθεί με τη συγχώνευσή του με άλλα κόμματα ή φράξιες κομμάτων που έχουν μέλη τα οποία υποτίθεται ότι είναι συνδεδεμένα με τις μάζες. Η απόφαση για το εάν τα μέλη άλλων οργανώσεων πρέπει να γίνουν δεκτά μέσα στις γραμμές του κόμματος ή, αντιθέτως, για το εάν ένα κόμμα που είναι πολύ μεγάλο θα πρέπει να αποκλείσει ένα μέρος των μελών του, δεν μπορεί να απορρέει από αριθμητικές εκτιμήσεις ή από παιδιάστικες στατιστικές απογοητεύσεις.

Η διαμόρφωση των κομμουνιστικών κομμάτων, με εξαίρεση το ρωσικό Μπολσεβίκικο Κόμμα, έχει πραγματοποιηθεί με έναν πολύ ταχύ ρυθμό στην Ευρώπη καθώς επίσης και έξω από αυτήν, επειδή ο πόλεμος έχει ανοίξει τις θύρες, με ένα πολύ ταχύ ρυθμό, σε μια κρίση του συστήματος. Οι προλεταριακές μάζες δεν μπορούν να διαμορφώσουν μια σταθερή πολιτική συνείδηση με σταδιακό τρόπο. Αντιθέτως, ταλαντεύονται από τις ανάγκες του επαναστατικού αγώνα, σαν να κλυδωνίζονται από τα κύματα μιας ταραγμένης θάλασσας. Από την άλλη μεριά, εξακολουθεί να επιβιώνει η παραδοσιακή επιρροή των σοσιαλδημοκρατικών μεθόδων και τα ίδια τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα βρίσκονται ακόμη στο προσκήνιο για να σαμποτάρουν τη διαδικασία διαφώτισης, προς μεγάλο όφελος της αστικής τάξης.

Όταν το πρόβλημα περί του πώς θα επιλυθεί η κρίση φθάσει στο κρίσιμο σημείο του και όταν το ζήτημα της εξουσίας τεθεί ενώπιον των μαζών, ο ρόλος των σοσιαλδημοκρατών γίνεται εντελώς ξεκάθαρος, διότι όταν τίθεται το δίλημμα "προλεταριακή δικτατορία ή αστική δικτατορία;" και όταν η επιλογή δεν μπορεί πλέον να αποφευχθεί, αυτοί επιλέγουν τη σύμπραξη με την αστική τάξη. Εν τούτοις, όταν η κατάσταση ωριμάζει αλλά δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί πλήρως, ένα σημαντικό τμήμα των μαζών παραμένει κάτω από την επιρροή αυτών των σοσιαλπροδοτών. Σε εκείνες δε τις περιπτώσεις όπου η πιθανότητα επανάστασης δίνει την εντύπωση, έστω και φαινομενικά, ότι μειώνεται ή όπου η αστική τάξη αρχίζει να ξεδιπλώνει τις δυνάμεις της για να αντισταθεί, είναι αναπόφευκτο τα κομμουνιστικά κόμματα να χάσουν προσωρινά έδαφος στο πεδίο της οργάνωσης και της καθοδήγησης των μαζών.

Δεδομένης της σημερινής ασταθούς κατάστασης είναι δυνατόν να δούμε τέτοιες διακυμάνσεις μέσα στη γενικά εξασφαλισμένη διαδικασία ανάπτυξης της επαναστατικής Διεθνούς. Είναι αναμφισβήτητο ότι οι

κομμουνιστικές τακτικές πρέπει να προσπαθούν να αντιμετωπίσουν αυτές τις δυσμενείς περιστάσεις, αλλά δεν είναι λιγότερο βέβαιο ότι θα ήταν παράλογο να ελπίζουμε ότι θα τις εξαλείψουμε με απλές τακτικές φόρμουλες, όπως θα ήταν υπερβολικό να βγάλουμε απαισιόδοξα συμπεράσματα από αυτές τις περιστάσεις.

Μέσα στην αφηρημένη υπόθεση της συνεχούς ανάπτυξης των επαναστατικών ενεργειών των μαζών το κόμμα βλέπει τις αριθμητικές και πολιτικές του δυνάμεις να αυξάνονται με συνεχή τρόπο, αυτό να αυξάνεται ποσοτικά αλλά ποιοτικά να παραμένει το ίδιο, καθόσον ο αριθμός των κομμουνιστών ανεβαίνει σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των προλετάρων. Παρ' όλα αυτά, μέσα στην πραγματική κατάσταση οι ποικίλοι και διαρκώς μεταβαλλόμενοι παράγοντες του κοινωνικού περιβάλλοντος επενεργούν με σύνθετο τρόπο πάνω στη διάθεση των μαζών. Το κομμουνιστικό κόμμα, το οποίο αποτελείται από αυτούς που αντιλαμβάνονται και κατανοούν πιο ξεκάθαρα τα χαρακτηριστικά της ιστορικής εξέλιξης, δεν παύει, εν τούτοις, να είναι και το ίδιο ένα αποτέλεσμα αυτής και, κατ' αυτόν τον τρόπο, δεν μπορεί να αποφύγει τις διακυμάνσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος. Επομένως, αν και αυτό δρα συνεχώς ως παράγοντας επαναστατικής επιτάχυνσης, δεν υπάρχει καμία μέθοδος που μπορεί να χρησιμοποιήσει, όσο φίνα κι αν είναι αυτή, που να μπορεί να επιβληθεί στην κατάσταση ή να την αντιστρέψει σε ό,τι αφορά τη θεμελιώδη ουσία της.

Το χειρότερο γιατρικό που θα μπορούσε, ωστόσο, να χρησιμοποιηθεί για τις δυσμενείς επιπτώσεις των καταστάσεων θα ήταν το κόμμα να θέτει περιοδικά υπό αμφισβήτηση τις θεωρητικές και οργανωτικές του αρχές, οι οποίες αποτελούν την ίδια τη βάση του, με σκοπό να επεκτείνει τη ζώνη επαφής του με τις μάζες. Σε περιόδους όπου υποχωρούν οι επαναστατικές διαθέσεις των μαζών η κίνηση "να φέρουμε το κόμμα προς τις μάζες", όπως ορισμένοι την ονομάζουν, πολύ συχνά ισοδυναμεί

με την αλλαγή της ίδιας της φύσης του κόμματος, αφαιρώντας, με τον τρόπο αυτό, τις ίδιες τις ιδιότητές που του επιτρέπουν να γίνει ένας καταλύτης ικανός να επηρεάζει τις μάζες ώστε αυτές να αρχίσουν να κινούνται και πάλι προς τα εμπρός.

Τα συμπεράσματα αναφορικά με τον ακριβή χαρακτήρα της επαναστατικής διαδικασίας, τα οποία αντλούνται από τη θεωρία και την ιστορική πείρα, μπορούν να είναι μονάχα διεθνή και, με τον τρόπο αυτό, να απορρέουν από διεθνή κριτήρια. Εφόσον τα κομμουνιστικά κόμματα θεμελιώνονται σταθερά πάνω σε αυτά τα συμπεράσματα, τότε η οργανωτική τους φυσιογνωμία πρέπει να θεωρείται εδραιωμένη και πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ικανότητά τους να προσελκύουν τις μάζες και να τους προσδίδουν όλη την ταξική τους δύναμη εξαρτάται από την εμμονή τους σε μια αυστηρή πειθαρχία σε ό,τι αφορά το πρόγραμμα και την εσωτερική οργάνωση.

Το κομμουνιστικό κόμμα κατέχει μια θεωρητική συνείδηση που έχει επιβεβαιωθεί από τις διεθνείς εμπειρίες του κινήματος, η οποία του επιτρέπει να είναι έτοιμο να αντιμετωπίσει τις απαιτήσεις του επαναστατικού αγώνα. Χάρη δε σ' αυτό, ακόμη κι αν οι μάζες εν μέρει το εγκαταλείπουν κατά τη διάρκεια ορισμένων φάσεων του βίου του, έχει την εγγύηση ότι η υποστήριξή τους θα επιστρέψει όταν αυτές βρεθούν αντιμέτωπες με επαναστατικά προβλήματα για τα οποία δεν μπορεί να υπάρξει καμία άλλη λύση από αυτή που είναι γραμμένη στο πρόγραμμα του κόμματος. Όταν οι απαιτήσεις της επαναστατικής δράσης αποκαλύπτουν την ανάγκη ενός συγκεντρωτικού και πειθαρχημένου οργάνου ηγεσίας, τότε το κομμουνιστικό κόμμα, του οποίου η σύσταση θα έχει υπακούσει σε αυτές τις αρχές, θα τεθεί επικεφαλής των μαζών μέσα στο κίνημα.

Το συμπέρασμα που επιθυμούμε να βγάλουμε είναι ότι τα κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιήσουμε ως βάση για να κρίνουμε την

ικανότητα των κομμουνιστικών κομμάτων πρέπει να είναι εντελώς διαφορετικά από μια εκ των υστέρων εκτίμηση της αριθμητικής τους δύναμης σε σύγκριση με αυτή των άλλων κομμάτων που διατείνονται ότι εκπροσωπούν το προλεταριάτο. Τα μόνα κριτήρια με τα οποία μπορούμε να κρίνουμε αυτήν την ικανότητα είναι οι επακριβώς προσδιορισμένες βάσεις του προγράμματος του κόμματος και η αυστηρή εσωτερική πειθαρχία όλων των οργανωτικών του τμημάτων και όλων των μελών. Μόνο μια τέτοια πειθαρχία μπορεί να εγγυηθεί τη χρησιμοποίηση του έργου καθενός για τη μεγαλύτερη επιτυχία της επαναστατικής υπόθεσης. Κάθε άλλη μορφή παρέμβασης στη σύνθεση του κόμματος που δεν απορρέει λογικά από την ακριβή εφαρμογή αυτών των αρχών δεν μπορεί παρά να οδηγεί σε απατηλά αποτελέσματα και θα στερούσε το ταξικό κόμμα από τη μέγιστη επαναστατική του ισχύ: αυτή η ισχύς έγκειται ακριβώς στη θεωρητική και οργανωτική συνέχεια ολόκληρης της προπαγάνδας και της δράσης του, στην ικανότητά του να "δηλώνει προκαταβολικά" πώς θα εξελιχθεί η διαδικασία της τελικής πάλης των τάξεων και στην ικανότητά του να παρέχει το ίδιο τον τύπο της οργάνωσης που ανταποκρίνεται στις ανάγκες αυτής της κρίσιμης φάσης.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου αυτή η συνέχεια χάθηκε οριστικά σε ολόκληρο τον κόσμο και το μόνο πράγμα που απέμεινε ήταν το ξεκίνημα από την αρχή. Η γέννηση της Κομμουνιστικής Διεθνούς ως ιστορική δύναμη έχει πραγματοποιηθεί πάνω σε μια εντελώς σαφή βάση, πάνω σε μια αποφασιστική επαναστατική εμπειρία και στις γραμμές πάνω στις οποίες το προλεταριακό κίνημα θα μπορούσε να αναδιοργανωθεί. Ο πρώτος όρος για την επαναστατική νίκη του παγκόσμιου προλεταριάτου είναι, κατά συνέπεια, η επίτευξη της οργανωτικής σταθεροποίησης της Διεθνούς, η οποία θα μπορούσε να δώσει στις μάζες σε ολόκληρο τον κόσμο ένα αίσθημα αποφασιστικότητας και βεβαιότητας και η οποία θα μπορούσε να κερδίσει την υποστήριξη των μαζών, έχοντας, ταυτόχρονα,

τη δυνατότητα να τις περιμένει, όταν αυτό είναι απαραίτητο, ώστε η εξέλιξη της κρίσης να επιδράσει πάνω τους, δηλαδή όταν είναι αναπόφευκτο αυτές να πειραματίζονται ακόμη με τις ύπουλες συμβουλές των σοσιαλδημοκρατών. Δεν υπάρχουν καλύτερες συνταγές για να ξεφύγουμε από αυτή την αναγκαιότητα.

Το Δεύτερο Συνέδριο της Τρίτης Διεθνούς κατανόησε αυτές τις αναγκαιότητες. Στην αρχή μιας νέας εποχής που πρέπει να οδηγήσει στην επανάσταση έπρεπε να καθιερωθούν τα σημεία αφετηρίας του έργου της διεθνούς οργάνωσης και της επαναστατικής προετοιμασίας. Θα ήταν ίσως προτιμότερο το Συνέδριο, αντί να ασχολείται με διάφορα θέματα με τη σειρά που τα αναπτύσσουν οι θέσεις -τα οποία ασχολούνται ταυτόχρονα με τη θεωρία και τη στρατηγική- να έχει εγκαθιδρύσει πρώτα τη θεμελιώδη βάση της θεωρητικής και προγραμματικής αντίληψης του κομμουνισμού, αφού η οργάνωση όλων των κομμάτων που έχουν προσχωρήσει σε αυτήν πρέπει πρωτίστως να στηρίζεται στην αποδοχή αυτών των θέσεων. Το Συνέδριο, στη συνέχεια, θα διατύπωνε τους βασικούς κανόνες δράσης τους οποίους όλα τα μέλη πρέπει να τηρούν αυστηρά για το συνδικαλιστικό, το αγροτικό και το αποικιακό ζήτημα και ούτω καθεξής. Με όλα αυτά, ωστόσο, ασχολείται το σώμα των αποφάσεων που υιοθετήθηκαν από το Δεύτερο Συνέδριο και συνοψίζονται έξοχα στις θέσεις για τους όρους προσχώρησης των κομμάτων.

Το ουσιώδες είναι να θεωρηθεί η εφαρμογή των όρων προσχώρησης ως αρχική συστατική και οργανωτική πράξη της Διεθνούς, δηλαδή ως μια λειτουργία που πρέπει να εκπληρώνεται άπαξ και δια παντός προκειμένου να βγουν όλες οι οργανωμένες ή οι οργανώσιμες δυνάμεις από το χάος στο οποίο έχει περιέλθει το προλεταριακό κίνημα και να οργανωθούν αυτές οι δυνάμεις μέσα στη νέα Διεθνή.

Όλα τα βήματα πρέπει να γίνουν χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση προκειμένου να οργανωθεί το διεθνές κίνημα με βάση αυτές τις υποχρεωτικές διεθνείς προδιαγραφές. Διότι, όπως είπαμε προηγουμένως, η μεγάλη δύναμη που πρέπει να καθοδηγεί τη Διεθνή ως προς το καθήκον της να προωθήσει τις επαναστατικές ενέργειες είναι η κατάδειξη της συνέχειας της σκέψης και της δράσης της προς έναν ακριβή σκοπό, που μια μέρα θα φανεί καθαρά μπροστά στα μάτια των μαζών, συσπειρώνοντάς τες γύρω από το πρωτοπόρο κόμμα και παρέχοντας τες τις καλύτερες πιθανότητες νίκης της επανάστασης.

Εάν, ως αποτέλεσμα αυτής της αρχικής -αν και οργανωτικά αποφασιστικής- συστηματοποίησης του κινήματος, τα κόμματα σε ορισμένες χώρες έχουν έναν, κατά τα φαινόμενα, μικρό αριθμό μελών, τότε μπορεί να είναι πολύ χρήσιμο να μελετήσουμε τις αιτίες ενός τέτοιου φαινομένου. Παρ' όλα αυτά, θα ήταν παράλογο να τροποποιηθούν οι καθιερωμένες οργανωτικές προδιαγραφές και να επαναπροσδιοριστεί η εφαρμογή τους με σκοπό την απόκτηση καλύτερων αριθμητικών σχέσεων του κομμουνιστικού κόμματος με τις μάζες ή με άλλα κόμματα. Αυτό δεν θα μπορούσε παρά να καταστρέψει όλη τη δουλειά που έχει πραγματοποιηθεί την περίοδο της οργάνωσης, θα την καθιστούσε άχρηστη και θα καθιστούσε αναγκαίο να ξεκινήσουμε το έργο της προπαρασκευής ξανά από την αρχή, με τον επιπρόσθετο κίνδυνο πολλών άλλων ξεκινήματων. Έτσι, αυτή η μέθοδος δεν θα κατέληγε παρά στην απώλεια και όχι στην εξοικονόμηση χρόνου.

Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο αν αναλογιστούμε τις διεθνείς συνέπειες αυτής της μεθόδου. Το να καταστήσουμε ανακλητούς τους οργανωτικούς κανόνες και το να δημιουργήσουμε ως προηγούμενο την αποδοχή της "ανασύνθεσης" κομμάτων -σάμπως το κόμμα είναι σαν ένα άγαλμα που θα μπορούσε να αναπλαστεί αφού δεν πήγε καλά την πρώτη φορά- θα αφαιρούσε κάθε κύρος από τους "όρους" που η Διεθνής έθεσε

στα κόμματα και στα άτομα που θα ήθελαν να προσχωρήσουν σε αυτήν. Αυτό, επίσης, θα ανέβαλε επ' αόριστον τη σταθεροποίηση του επιτελείου του επαναστατικού στρατού, αφού νέοι αξιωματικοί θα μπορούσαν συνεχώς να φιλοδοξούν να προσχωρήσουν "διατηρώντας τα πλεονεκτήματα του βαθμού τους".

Συνεπώς, δεν είναι απαραίτητο να είμαστε υπέρ των μεγάλων ή των μικρών κομμάτων· δεν είναι απαραίτητο να συνιστούμε να αντιστραφεί ο προσανατολισμός ορισμένων κομμάτων, υπό το πρόσχημα ότι αυτά δεν είναι "μαζικά κόμματα". Απεναντίας, πρέπει να απαιτούμε όλα τα κομμουνιστικά κόμματα να βασίζονται σε ορθές οργανωτικές, προγραμματικές και τακτικές ντιρεκτίβες οι οποίες αποκρυσταλλώνουν τα αποτελέσματα των καλύτερων εμπειριών του επαναστατικού αγώνα σε διεθνή κλίμακα.

Αυτά τα συμπεράσματα -παρ' όλο που είναι δύσκολο να καταστεί πρόδηλο χωρίς μακρές εκτιμήσεις και αναφορές γεγονότων παρμένων από τη ζωή του προλεταριακού κινήματος- δεν προέρχονται από μια αφηρημένη και άγωνα επιθυμία να έχουμε αγνά, τέλεια και ορθόδοξα κόμματα. Αντιθέτως, προέρχονται από την επιθυμία να εκπληρωθούν τα επαναστατικά καθήκοντα του ταξικού κόμματος με τον πιο αποτελεσματικό και σίγουρο τρόπο.

Το κόμμα δεν θα εξασφαλίσει ποτέ την υποστήριξη των μαζών, οι μάζες δεν θα βρουν ποτέ έναν σίγουρο υπερασπιστή της ταξικής τους συνείδησης και της δύναμής τους παρά όταν οι παλαιότερες ενέργειες του κόμματος έχουν δείξει τη συνέχεια της κίνησής του προς τους επαναστατικούς σκοπούς, ακόμη και χωρίς τις μάζες ή εναντίον τους σε ορισμένες μη ευνοϊκές στιγμές. Η υποστήριξη των μαζών μπορεί να εξασφαλιστεί μονάχα από έναν αγώνα κατά των οπορτουνιστών ηγετών. Αυτό σημαίνει ότι όπου μη-κομμουνιστικά κόμματα εξακολουθούν να ασκούν επιρροή στις μάζες, οι μάζες πρέπει να κερδηθούν με τη διάλυση

του οργανωτικού ιστού αυτών των κομμάτων και με την απορρόφηση των προλεταριακών τους στοιχείων στη σταθερή και σαφώς καθορισμένη οργάνωση του κομμουνιστικού κόμματος. Αυτή είναι η μόνη μέθοδος που μπορεί να δώσει χρήσιμες λύσεις και μπορεί να εξασφαλίσει πρακτική επιτυχία. Αντιστοιχεί ακριβώς στις θέσεις του Μαρξ και του Ένγκελς απέναντι στο διαφωνών κίνημα των λασσαλικών.

Γι' αυτό η Κομμουνιστική Διεθνής πρέπει να αντιμετωπίζει με άκρα δυσπιστία όλες τις ομάδες και τα άτομα που έρχονται προς αυτήν με θεωρητικές και τακτικές επιφυλάξεις. Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι αυτή η δυσπιστία δεν μπορεί να είναι απολύτως ομοιογενής σε διεθνή κλίμακα και ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένες ειδικές συνθήκες σε χώρες όπου μόνο περιορισμένες δυνάμεις μπορούν, στην πραγματικότητα, να βρίσκονται μέσα στον χώρο του κομμουνισμού. Παραμένει αληθινό, ωστόσο, ότι δεν θα πρέπει να δοθεί στο αριθμητικό μέγεθος του κόμματος όταν το ζήτημα είναι αν οι όροι προσχώρησης θα πρέπει να γίνουν πιο επιεικείς ή πιο αυστηροί για άτομα ή, ακόμη πιο εύλογα, για ομάδες που έχουν κερδηθεί με έναν τρόπο περισσότερο ή λιγότερο ελλιπή στις θέσεις και τις μεθόδους της Διεθνούς. Η απόκτηση αυτών των στοιχείων δεν θα ήταν μια απόκτηση θετικών δυνάμεων. Αντί να μας φέρει νέες μάζες θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ξεκάθαρη διαδικασία κατάκτησής τους στην υπόθεση του κόμματος. Ασφαλώς, πρέπει να επιθυμούμε αυτή η διαδικασία να είναι όσο το δυνατόν ταχύτερη, αλλά αυτό δεν πρέπει να μας παρακινεί σε απερίσκεπτες ενέργειες που θα μπορούσαν, αντιθέτως, να καθυστερήσουν την τελική, σταθερή και οριστική επιτυχία.

Είναι απαραίτητο να ενσωματώσουμε ορισμένα κριτήρια τα οποία έχουν σταθερά αποδειχθεί ότι είναι πολύ αποδοτικά στις τακτικές της Διεθνούς μέσα στα βασικά κριτήρια που υπαγορεύουν την εφαρμογή αυτών των τακτικών και μέσα στα σύνθετα προβλήματα που ανακύπτουν

επί του πρακτέου. Αυτά είναι: α) μια απολύτως ασυμβίβαστη στάση έναντι των άλλων κομμάτων, ακόμη και σε αυτά που είναι πλησιέστερα σε 'μάς, έχοντας κατά νουν τις μελλοντικές συνέπειες, πέρα από άμεσες επιθυμίες να επιταχύνουμε την εξέλιξη συγκεκριμένων καταστάσεων, β) την πειθαρχία που απαιτείται από τα μέλη, λαμβάνοντας υπ' όψιν όχι μόνο τη σημερινή τήρηση αυτής της πειθαρχίας, αλλά επίσης τις προηγούμενες πράξεις τους, με τη μέγιστη δυσπιστία όσον αφορά τις πολιτικές τους μεταστροφές, γ) την εξέταση της υπευθυνότητας ατόμων και ομάδων στο παρελθόν, αντί για την αναγνώριση του δικαιώματός τους να προσχωρήσουν στον κομμουνιστικό στρατό ή να τον εγκαταλείψουν όποτε τους αρέσει. Αυτά, ακόμη κι αν μπορεί να φαίνεται ότι για την ώρα περιορίζουν το κόμμα σε έναν στενό κύκλο, δεν αποτελούν μια θεωρητική πολυτέλεια αλλά, απεναντίας, μια τακτική μέθοδο που διασφαλίζει πολύ καλά το μέλλον.

Αναρίθμητα παραδείγματα θα καταδείκνυαν ότι αυτοί οι όψιμοι επαναστάτες είναι ακατάλληλοι και άχρηστοι για τις γραμμές μας. Μόλις εχθές ακολουθούσαν ρεφορμιστικό προσανατολισμό, επειδή αυτός υπαγορευόταν από τις ειδικές συνθήκες της περιόδου και σήμερα καταλήγουν να ακολουθούν τις βασικές κομμουνιστικές κατευθύνσεις, επειδή είναι επηρεασμένοι από τις συχνά πολύ αισιόδοξες εκτιμήσεις τους για το επικείμενο της επανάστασης. Κάθε νέα μεταστροφή της κατάστασης -και σε έναν πόλεμο ποιος μπορεί να πει πόσες πρόοδοι και πόσες υποχωρήσεις θα σημειωθούν πριν από την τελική νίκη- θα ήταν αρκετή για να τους κάνει να επιστρέψουν στον παλιό τους οπορτουνισμό, θέτοντας, ταυτόχρονα, σε κίνδυνο το περιεχόμενο της οργάνωσής μας.

Το διεθνές κομμουνιστικό κίνημα δεν πρέπει να αποτελείται μονάχα απ' όσους είναι σταθερά πεπεισμένοι για την αναγκαιότητα της επανάστασης και είναι διατεθειμένοι να αγωνιστούν με το κόστος οποιασδήποτε θυσίας, αλλά επίσης και απ' όσους είναι αποφασισμένοι να

δράσουν στο επαναστατικό πεδίο ακόμη κι όταν οι δυσκολίες του αγώνα αποκαλύπτουν ότι είναι δυσκολότερο να επιτύχουν τον σκοπό τους πολύ περισσότερο απ' όσο είχαν πιστέψει.

Τη στιγμή της έντονης επαναστατικής κρίσης θα δράσουμε πάνω στη σταθερή βάση της διεθνούς μας οργάνωσης, συσπειρώνοντας γύρω μας τα στοιχεία που σήμερα είναι ακόμη διστακτικά και θα υπερισχύσουμε των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων όλων των αποχρώσεων.

Αν οι επαναστατικές πιθανότητες είναι λιγότερο άμεσες δεν θα διατρέξουμε τον κίνδυνο, ούτε για μια στιγμή, να αποκλίνουμε από το υπομονετικό μας έργο της προετοιμασίας για να υπαναχωρήσουμε στην επίλυση άμεσων προβλημάτων, πράγμα που θα μπορούσε να ωφελήσει μονάχα την αστική τάξη.

Μια άλλη πλευρά των τακτικών προβλημάτων που τα κομμουνιστικά κόμματα πρέπει να επιλύσουν είναι η επιλογή της στιγμής κατά την οποία πρέπει να γίνουν οι εκκλήσεις για δράση, είτε πρόκειται για μια δευτερεύουσα δράση είτε για την τελική.

Γι' αυτό συζητείται σήμερα με πάθος η "επιθετική τακτική" των κομμουνιστικών κομμάτων, η οποία συνίσταται στην οργάνωση και τον εξοπλισμό των μαχητών του κόμματος και των στενά συμπαθούντων ούτως ώστε με τη διεξαγωγή των απαραίτητων ελιγμών αυτοί να αποδυθούν την κατάλληλη στιγμή σε επιθετικές ενέργειες που αποσκοπούν να ξεσηκώσουν τις μάζες σε γενική κινητοποίηση ή για την πραγματοποίηση θεαματικών ενεργειών ως απάντηση στην επίθεση της αστικής τάξης.

Στο ζήτημα αυτό επίσης υπάρχουν γενικά δύο αντιτιθέμενες θέσεις που πιθανόν κανένας κομμουνιστής δεν θα υποστήριζε.

Κανένας κομμουνιστής δεν μπορεί να έχει επιφυλάξεις για την πραγματοποίηση ένοπλων ενεργειών, αντιποίνων, ακόμη και για την άσκηση τρομοκρατίας, ή να αρνείται ότι αυτές οι ενέργειες, οι οποίες απαιτούν πειθαρχία και οργάνωση, πρέπει να διευθύνονται από το κομμουνιστικό κόμμα. Κατά τον ίδιο τρόπο, θεωρούμε παιδιάστικη την αντίληψη ότι η χρήση βίας και η πραγματοποίηση ένοπλων ενεργειών προορίζονται αποκλειστικά για τη "Μεγάλη Μέρα", όταν θα πραγματοποιηθεί ο τελικός αγώνας για την κατάκτηση της εξουσίας. Μέσα στην πραγματικότητα της επαναστατικής εξέλιξης οι αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ του προλεταριάτου και της αστικής τάξης είναι αναπόφευκτες πριν από τον τελικό αγώνα και μπορούν να προέρχονται όχι μόνο από αποτυχημένες απόπειρες εξέγερσης από μέρους του προλεταριάτου, αλλά επίσης και από τις αναπόφευκτες, επί μέρους και παροδικές συγκρούσεις ανάμεσα στις δυνάμεις υπεράσπισης της αστικής τάξης και ομάδες προλεταρίων που εξωθούνται να ξεσηκωθούν ένοπλα ή μεταξύ ομάδων αστικών "λευκοφρουρών" και εργατών τους οποίους προκάλεσαν και στους οποίους επιτέθηκαν. Δεν είναι σωστό να λέγεται ότι τα κομμουνιστικά κόμματα πρέπει να αποκηρύττουν όλες αυτές τις ενέργειες και να διατηρούν τις δυνάμεις τους για την τελική στιγμή, επειδή όλοι οι αγώνες χρειάζονται μια προετοιμασία και μια περίοδο εκπαίδευσης, και με αυτές τις προπαρασκευαστικές ενέργειες η επαναστατική ικανότητα του κόμματος να καθοδηγεί και να οργανώνει τις μάζες πρέπει να αρχίσει να σφυρηλατείται και να δοκιμάζεται.

Θα ήταν λάθος, ωστόσο, να συμπεράνουμε από όλες αυτές τις προηγούμενες εκτιμήσεις ότι η δράση του πολιτικού ταξικού κόμματος είναι απλώς και μόνο αυτή ενός γενικού επιτελείου το οποίο θα μπορούσε απλώς να αποφασίζει κατά βούληση για την κίνηση των ενόπλων δυνάμεων και τη χρησιμοποίησή τους. Θα ήταν δε μια φανταστική προοπτική από άποψη τακτικής να πιστεύουμε ότι το κόμμα,

έχοντας δημιουργήσει μια στρατιωτική οργάνωση, θα μπορούσε να εξαπολύσει μια επίθεση σε μια ορισμένη στιγμή όταν αυτό θα έκρινε ότι η δύναμή του είναι αρκετή για να νικήσει τις δυνάμεις υπεράσπισης της αστικής τάξης.

Η επιθετική δράση του κόμματος είναι νοητή μονάχα όταν η πραγματικότητα της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης ωθεί τις μάζες σε κίνηση με σκοπό την επίλυση των προβλημάτων που σχετίζονται άμεσα με την ευρύτερη κλίμακα των συνθηκών ζωής τους. Αυτό το κίνημα προκαλεί μια αναταραχή η οποία μπορεί να εξελιχθεί σε μια αληθινά επαναστατική κατεύθυνση μονάχα υπό τον όρο ότι το κόμμα παρεμβαίνει καθορίζοντας με σαφήνεια τους γενικού του στόχους και οργανώνοντας ορθολογικά και αποτελεσματικά την οργάνωση της δράσης του, συμπεριλαμβανομένης και της στρατιωτικής τεχνικής. Είναι βέβαιο ότι η επαναστατική προετοιμασία του κόμματος μπορεί να αρχίσει να μεταφράζεται σε σχεδιασμένες ενέργειες ακόμη και σε επί μέρους κινήματα των μαζών. Έτσι, τα αντίποινα απέναντι στη λευκή τρομοκρατία -που αποσκοπεί στο να δώσει στο προλεταριάτο το αίσθημα του ότι είναι αποφασιστικά πιο αδύναμο από τους αντιπάλους του και να το κάνει να εγκαταλείψει την επαναστατική προετοιμασία- είναι ένα απολύτως απαραίτητο τακτικό μέσο.

Ωστόσο, θα ήταν ένα ακόμη βολονταριστικό λάθος -το οποίο δεν μπορεί και δεν πρέπει να έχει καμία θέση στις μεθόδους της μαρξιστικής Διεθνούς- να πιστεύουμε ότι χρησιμοποιώντας τέτοιες στρατιωτικές δυνάμεις, ακόμη κι αν αυτές μπορεί να είναι πολύ καλά οργανωμένες σε ευρεία κλίμακα, είναι δυνατόν να μεταβάλλουμε τις καταστάσεις και να προκαλέσουμε την έναρξη ενός γενικού επαναστατικού αγώνα εν μέσω μιας περιόδου στασιμότητας.

Δεν μπορεί κανείς να δημιουργήσει ούτε κόμματα ούτε επαναστάσεις. Μπορεί κανείς να καθοδηγήσει τα κόμματα και τις επαναστάσεις,

συνενώνοντας ολόκληρη τη χρήσιμη διεθνή επαναστατική πείρα για να εξασφαλίσει τις μέγιστες δυνατές πιθανότητες νίκης του προλεταριάτου στη μάχη που είναι η αναπόφευκτη έκβαση της ιστορικής εποχής στην οποία ζούμε. Αυτό μας φαίνεται ότι είναι το αναγκαίο συμπέρασμα.

Τα θεμελιώδη κριτήρια που κατευθύνουν τη δράση των μαζών εκφράζονται με τους οργανωτικούς και τακτικούς κανόνες που πρέπει να καθορίσει οριστικά η Διεθνής για όλα τα κόμματα-μέλη. Όμως, αυτά τα κριτήρια δεν μπορούν να εφαρμοστούν στον βαθμό που αναδιαμορφώνουν τα κόμματα με την ψευδαίσθηση ότι εάν τους δοθούν όλες οι διαστάσεις και όλα τα χαρακτηριστικά είναι ικανά να εγγυηθούν την επιτυχία της επανάστασης. Πρέπει, αντιθέτως, αυτά να εμπνέονται από τη μαρξιστική διαλεκτική και να βασίζονται, αφενός, πάνω απ' όλα, στην προγραμματική σαφήνεια και ομοιογένεια και, αφετέρου, στη συγκεντρωτική τακτική πειθαρχία, από την άλλη.

Υπάρχουν, κατά τη γνώμη μας, δύο "οπορτουνιστικές" παρεκκλίσεις από τον ορθό δρόμο. Η πρώτη συνίσταται στη συναγωγή της φύσης και των χαρακτηριστικών του κόμματος βάσει του εάν είναι δυνατή, σε μια δεδομένη κατάσταση, η ανασύνταξη πολυάριθμων δυνάμεων. Αυτό ισοδυναμεί με το να υπαγορεύονται οι οργανωτικοί κανόνες του κόμματος από καταστάσεις και να του προσδίδουν έξωθεν μια σύσταση διαφορετική από αυτή που έχει επιτύχει μέσα σε μια ορισμένη κατάσταση. Η δεύτερη παρέκκλιση συνίσταται στην πίστη ότι ένα κόμμα, εφόσον είναι αριθμητικά μεγάλο και έχει επιτύχει μια στρατιωτική προετοιμασία, μπορεί να προκαλέσει επαναστατικές καταστάσεις δίνοντας μια διαταγή για επίθεση. Αυτό ισοδυναμεί με τον ισχυρισμό ότι οι ιστορικές καταστάσεις μπορούν να δημιουργηθούν από τη βούληση του κόμματος.

Ασχέτως του ποια παρέκκλιση θα έπρεπε να ονομάζεται "δεξιά" ή "αριστερή" το βέβαιον είναι ότι αμφότερες πόρρω απέχουν από τη

μαρξιστική θεώρηση. Η πρώτη παρέκκλιση αρνείται ό,τι μπορεί και πρέπει να είναι η νόμιμη επέμβαση του διεθνούς κινήματος με ένα συστατικό σώμα οργανωτικών και τακτικών κανόνων· αρνείται ότι ο βαθμός επιρροής -που απορρέει από μια σαφή συνείδηση και από την ιστορική πείρα- ότι η βούλησή μας μπορεί και πρέπει να ασκείται πάνω στην εξέλιξη της επαναστατικής διαδικασίας. Η δεύτερη παρέκκλιση αποδίδει μια υπερβολική και εξωπραγματική σημασία στη βούληση των μειοψηφιών, η οποία καταλήγει στον κίνδυνο να οδηγήσει σε καταστροφικές ήττες.

Οι επαναστάτες κομμουνιστές πρέπει, αντιθέτως, να είναι εκείνοι που έχουν ψηθεί συλλογικά από τις εμπειρίες του αγώνα κατά του εκφυλισμού του προλεταριακού κινήματος, αυτοί που σταθερά πιστεύουν στην επανάσταση και που την επιθυμούν σφοδρά, αλλά όχι σαν κάποιον που θα περίμενε την εξόφληση μιας συναλλαγματικής και θα έπεφτε σε απόγνωση και αποθάρρυνση αν η προθεσμία καθυστερεί έστω και μία μονάχα μέρα.

Rassegna Comunista, No. 4, 31 Μαΐου 1921

Η μετάφραση έγινε από το αγγλικό κείμενο: *Party and Class Action*

Πηγή: <http://www.international-communist-party.org>

Τίτλος ιταλικού πρωτοτύπου: *Partito e Azione di Classe*

